

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กอายุ 3– 5 ปี :
การอุดหนุนค่าใช้จ่าย

สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

มกราคม 2547

372.21 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
ส691ย ยุทธศาสตร์การพัฒนารเด็กอายุ 3-5 ปี : การอดหนุนค่าใช้จ่ย,
กรงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2547
48 หน้า
ISBN 974-650-478-9
1. การพัฒนารเด็ก-การอดหนุนค่าใช้จ่ย 2. ชื่อเรื่ง

ยุทธศาสตร์การพัฒนารเด็กอายุ 3-5 ปี : การอดหนุนค่าใช้จ่ย

สิงพิมพ์ สกศ.

อันดับที่ 29/2547

ISBN

974-650-478-9

พิมพ์ครั้งที 1

มกราคม 2547

จนวนพิมพ์

1,000 เลม

จัดพิมพ์และเผยแพร

กลุ่มมาตรฐาน การประกันคุณภาพการศีกษา
และวิทธีเรียนรัฐ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

กระทรวงศีกษาธิการ

ถนนสุโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทร. 0-2668-7123 ต่อ 2510, 2516

โทรสาร 0-2243 1129

Web Site : <http://www.onec.go.th>

E-mail : Tipsuda@onec.go.th

พิมพ์ที่

หจก.ภาพพิมพ์

296 ซอยจรูญสุนทรวงศ์ 40 ถนนจรูญสุนทรวงศ์

บางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพฯ 10700

โทร. 0-2433-0026-7, 0-2433-8586

โทรสาร 0-2433-8587

E-mail : info@parbpim.co.th

คำนำ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กจัดทำเอกสาร ยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับอายุ 3-5 ปี : การอุดหนุนค่าใช้จ่าย โดยรวบรวมข้อมูล และสภาพการดำเนินงานปัจจุบันที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสนับสนุนการพัฒนาระดับวัยนี้ให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ส่งผลต่อการวางรากฐานที่ดี เพื่อการพัฒนาในช่วงวัยต่อไป

สำนักงานฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์กับหน่วยงานผู้ดำเนินการการพัฒนาเด็กอายุ 3-5 ปี เพื่อร่วมกันพัฒนาเด็กไทย

๕๐ ๖๖ -
๖

(นายรุ่ง แกวแดง)

เลขาธิการสภาการศึกษา

สารบัญ

	หน้า
ภารกิจ	1
นโยบาย	1
สถานการณ์เด็กก่อนประถมศึกษาในปัจจุบัน	4
สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานการพัฒนาเด็กก่อนประถมศึกษา (ปี 2545)	5
กลุ่มเด็กอายุ 3-5 ปี	6
กลุ่มครู ผู้ดูแลเด็ก	13
กลุ่มพ่อแม่	14
ข้อมูลเด็กก่อนประถมศึกษา ปี 2545	20
ค่าใช้จ่ายต่อหัวของเด็กก่อนประถมศึกษา	21
การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา (3-5 ปี)	
โดยโรงเรียนเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	25
โรงเรียนเอกชน	25
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	26
ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาเด็กก่อนประถมศึกษา 3-5 ปี	32
ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน	33
ข้อเสนอการอุดหนุนค่าใช้จ่ายและยุทธศาสตร์	
การพัฒนาเด็กอายุ 3-5 ปี	34

สารบัญ (ต่อ)

๑๖

ภาคผนวก	37
ตารางที่ 1 จำนวนนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา จำแนกตามสังกัด และปีการศึกษา	39
ตารางที่ 2 จำนวนนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา ต่อประชากร จำแนกรายปี	40
ตารางที่ 3 เปรียบเทียบจำนวนนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น และกรมการพัฒนาชุมชน	40

ยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับ อายุ 3-5 ปี : การอุดหนุนค่าใช้จ่าย

1. ภารกิจ

ปัจจุบันหน่วยงานที่ดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาระดับก่อนประถมศึกษา (อายุ 3-5 ปี) มีไม่น้อยกว่า 7 กระทรวง 20 หน่วยงาน โดยภารกิจของการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาระดับก่อนประถมศึกษา จำแนกตามกลุ่มเป้าหมาย ได้ดังนี้

1. เด็กอายุ 3-5 ปี
2. ครู ผู้ดูแลเด็ก
3. กลุ่มพ่อแม่

2. นโยบาย

ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2542 เรื่องนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ข้อ 2.1 ระบุว่ารัฐบาลยังคงให้ความสำคัญกับการพัฒนาระดับก่อนประถมศึกษา (3-5 ปี) เพราะการพัฒนาเด็กในวัยนี้ เป็นช่วงเวลาสำคัญสำหรับพัฒนาการทางสมอง

ของบุคคล การศึกษาระดับนี้ควรเป็นการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อม โดยการส่งเสริมให้ชุมชนหรือสถาบันหรือองค์กรในท้องถิ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันครอบครัวมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับนี้ควบคู่ไปด้วย ดังนั้นการจัดทำแผนปฏิบัติการในนโยบายและมาตรการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ต้องให้ครอบคลุมการพัฒนาเด็กก่อนประถมศึกษา (3-5 ปี)

นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความสำคัญกับเด็กก่อนประถมศึกษาด้วยเช่นกัน มีหลายมาตราที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กก่อนประถมศึกษา เช่น

มาตรา 13 (1) กำหนดให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์การสนับสนุนจากรัฐ ให้มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและการให้การศึกษาแก่บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแล

มาตรา 14 (1) บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ซึ่งสนับสนุนหรือจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์การสนับสนุนจากรัฐ ให้มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลรับผิดชอบ ฉะนั้นรัฐควรมีบทบาทโดยตรงหรือมีส่วนร่วมและส่งเสริมให้ทุกส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กก่อนประถมศึกษาให้ทั่วถึง มีคุณภาพ และได้มาตรฐานเท่าเทียมกัน

ดังนั้นสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาซึ่งมีหน้าที่เสนอนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษาของชาติ และประเมินผล

การจัดการศึกษา จึงได้จัดทำนโยบายและแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) พ.ศ. 2547-2551 ขึ้น โดยดำเนินการร่วมกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในนโยบายและแผนดังกล่าวได้ระบุแผนงานหลักในการพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ซึ่งครอบคลุมเด็กก่อนประถมศึกษาระดับอายุ 3-5 ปี ด้วย นโยบายและแผนฯ ประกอบด้วย 3 แผนยุทธศาสตร์หลัก คือ

แผนยุทธศาสตร์หลักที่ 1 : แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับปฐมวัย

แผนยุทธศาสตร์หลักที่ 2 : แผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมพ่อแม่และผู้เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาระดับปฐมวัย

แผนยุทธศาสตร์หลักที่ 3 : แผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาระดับปฐมวัย

นอกจากนี้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ยังได้ดำเนินงานการศึกษาองค์ความรู้ วิจัย และพัฒนาในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาระดับก่อนประถมศึกษา ดังนี้

1. สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาระดับก่อนประถมศึกษาและการพัฒนาสมอง เช่น การเรียนรู้ของเด็กก่อนประถมศึกษาตามนวัตกรรม แนวคิด ทฤษฎีต่างๆ การวิจัยเรื่องการพัฒนาสมองและการเรียนรู้ การประเมินผลเด็กก่อนประถมศึกษา การคัดกรองความบกพร่องของการเรียนรู้ในระยะแรกเริ่ม รวมเอกสารองค์ความรู้จำนวน 26 เรื่อง

2. จัดทำตัวชี้วัด สภาพที่พึงประสงค์ และเกณฑ์การประเมินระดับก่อนประถมศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อ-

การประเมินคุณภาพภายนอกในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้ว และสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษาและประเมินคุณภาพภายนอก (องค์การมหาชน) ได้นำไปเป็นเกณฑ์ในการประเมินภายนอกระดับก่อนประถมศึกษา

3. พัฒนารูปแบบการจัดการจัดกระบวนการเรียนรู้ในเด็กก่อนประถมศึกษาที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด มีโรงเรียนผู้นำและโรงเรียนเครือข่ายกว่า 300 โรงเรียน

4. พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษาของสถานประกอบการ

5. ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. สถานการณ์เด็กก่อนประถมศึกษาในปัจจุบัน

เด็กก่อนประถมศึกษาจัดอยู่ในระยะวัยทองของชีวิต เป็นจังหวะทองของการสร้างเสริมพัฒนาการเด็ก การวางรากฐานของการพัฒนาความเจริญเติบโตทุกด้าน โดยเฉพาะทางด้านสมองเพราะสมองเติบโตและพัฒนาเร็วที่สุด ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูในช่วงระยะนี้มีผลต่อคุณภาพของคนตลอดชีวิต

ทว่าในปัจจุบันเป็นที่น่าวิตกและถือเป็นวิกฤตของเด็กปฐมวัย เนื่องจากมีการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยครั้งที่ 2 พ.ศ.2539-2540 (นิตยา คชภักดี และคณะ : 2543) สำหรับการประเมินสถานการณ์เด็กก่อนประถมศึกษา (กลุ่มเด็กอายุ 3-5 ปี) มีการทดสอบพัฒนาการอย่างคัดกรอง โดยเก็บข้อมูลใน 4 ภาค ภาคละ 8 จังหวัด รวมกรุงเทพฯ เป็น

33 จังหวัด จำนวน 3,306 คน พบว่าโดยภาพรวมเด็กก่อนประถมศึกษาที่มีแนวโน้มพัฒนาการล่าช้าหรือมีความเสี่ยงที่จะล่าช้าในด้านใหญ่ๆ 4 ด้าน คือ

1. พัฒนาการทางกาย พบปัญหาภาวะโภชนาการ น้ำหนักและส่วนสูงตามวัยน้อยกว่าเกณฑ์ ปัญหาสมรรถภาพทางกาย การใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ กล้ามเนื้อมัดเล็กในการช่วยเหลือตนเอง ปัญหาเด็กเตี้ยโตช้าและความสามารถไม่สมวัย

2. พัฒนาการทางอารมณ์ มีปัญหาการควบคุมอารมณ์ และการตอบสนองทางอารมณ์ต่อบุคคลและสิ่งเร้าต่างๆ

3. พัฒนาการทางสติปัญญา มีพัฒนาการทางสติปัญญาล่าช้า มีปัญหาด้านการใช้ภาษา การสื่อสาร พัฒนาการด้านจริยธรรมมีน้อย

4. พัฒนาการทางสังคม มีปัญหาด้านการสร้างทักษะทางสังคม การมีส่วนร่วมกับผู้อื่น การตอบสนองทางสังคม และการช่วยเหลือตนเอง

4. สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานการพัฒนาเด็ก ก่อนประถมศึกษา (ปี 2545)

การดำเนินงานพัฒนาเด็กก่อนประถมศึกษาแบ่งการจัดบริการเป็น 3 กลุ่มคือ

1. กลุ่มเด็กอายุ 3-5 ปี
2. กลุ่มครู ผู้ดูแลเด็ก
3. กลุ่มพ่อแม่

โดยในแต่ละกลุ่มจะมีหน่วยงานที่ดำเนินการพัฒนาเด็กก่อนประถมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน ดังนี้คือ

4.1 กลุ่มเด็กอายุ 3-5 ปี

การจัดบริการเพื่อพัฒนาเด็กอายุ 3-5 ปี เป็นการจัดบริการในลักษณะของการเตรียมความพร้อมใน 3 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบชั้นอนุบาล (อนุบาล 1 ปี, อนุบาล 2 ปี และอนุบาล 3 ปี) ชั้นเด็กเล็ก (1 ปี ก่อนประถมศึกษา) และศูนย์พัฒนาเด็ก (รับเด็กอายุ 2-6 ปี) ปัจจุบันมีหน่วยงานหลักที่ดำเนินการ คือ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ (ปัจจุบันอยู่ในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน) รับผิดชอบจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2523 ฉบับแก้ไข พ.ศ. 2535 โดยจัดในระบบโรงเรียนถึงปัจจุบัน มุ่งพัฒนาเด็กอายุ 3-5 ปีให้ได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาเต็มตามศักยภาพตามวัย โดยประสานงานกับทุกหน่วยงานที่จัดการศึกษาเด็กวัยนี้ กำหนดพื้นที่และเป้าหมายการจัดให้เด็กวัย 4-5 ปี ได้รับโอกาสอย่างทั่วถึง ในปีการศึกษา 2545 มีโรงเรียนจำนวน 29,036 โรงเรียน จัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา 3 กลุ่มอายุ คือ

1. ชั้นอนุบาล 1 (อายุ 3 ปี)	474 คน
2. ชั้นอนุบาล 2 (อายุ 4 ปี)	695,537 คน

3. ชั้นอนุบาล 3 (อายุ 5 ปี)	705,355 คน
รวมจำนวนเด็ก	1,365,366 คน

โดยในปี 2542-2545 ได้ถ่ายโอนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กอายุ 3 ปี ไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่พร้อม และ ปี 2545 จะถ่ายโอนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กอายุ 4-5 ปี ไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่พร้อมเช่นกัน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ (ปัจจุบันอยู่ในสำนักงานปลัดกระทรวง) ส่งเสริมให้เอกชนจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษาอายุ 3-6 ปี ให้มีคุณภาพตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา และสุขภาพอนามัย ได้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการเด็กวัย 3-5 ปี ในปีการศึกษา 2545 มีโรงเรียนจำนวน 2,685 โรงเรียน มีเด็ก

1. ชั้นอนุบาล (อายุ 3 ปี)	167,782 คน
2. ชั้นอนุบาล 1 (อายุ 4 ปี)	189,086 คน
3. ชั้นอนุบาล 2 (อายุ 5 ปี)	184,656 คน
รวมจำนวนเด็ก	541,524 คน

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (ปัจจุบันอยู่ในสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ) ต่อมางานศูนย์พัฒนาเด็กอ่อนไปอยู่ในความดูแลของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พัฒนาเด็กก่อนประถมศึกษา 3-5 ปี (ทั้งเด็กปกติและเด็กด้อยโอกาส) โดยมุ่งเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาครบทุกด้านตามวัย เน้นฝึกเด็กให้มีสมาธิและรักษาศีลอย่างน้อย 3 ข้อ คือ ห้ามฆ่าสัตว์ ห้าม

ลักทรัพย์ และห้ามพูดเท็จ หรือให้เด็กปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของศาสนา จัดการศึกษาในรูปแบบของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด และศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิด ปีการศึกษา 2545 มีศูนย์ทั้งหมด 4,180 แห่ง มีเด็กในศูนย์ทั้งหมด 255,745 คน

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (ปัจจุบันอยู่ในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน) โดยกองการศึกษา เพื่อคนพิการ กองการศึกษาสงเคราะห์ กองการมัธยมศึกษา จัดบริการเพื่อพัฒนาเด็กก่อนประถมศึกษาที่มีความพิการ ผู้ยากไร้ที่อยู่ห่างไกล และเด็กปกติ จัดใน 2 ลักษณะ คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและชั้นอนุบาล ปีการศึกษา 2545 มีจำนวน 50 แห่ง มีเด็กทั้งหมด 2,906 คน

สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ (ปัจจุบันอยู่ในสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา) จัดการศึกษาในโรงเรียนสาธิต ปีการศึกษา 2545 มีเด็กในโรงเรียนสาธิต 24 แห่ง มีเด็กจำนวน 5,271 คน

สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล กระทรวงศึกษาธิการ (ปัจจุบันอยู่ในสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา) จัดการศึกษาในโรงเรียนสาธิต ปีการศึกษา 2545 มีเด็กในโรงเรียนสาธิต 1 แห่ง จำนวน 91 คน

สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร จัดบริการสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันและชั้นเรียนอนุบาลสำหรับเด็กอายุ 2 ปี ถึง 6 ปี (รับเด็กที่อยู่ในเขตศูนย์บริการสาธารณสุข เด็กที่มีปัญหาทุพโภชนาการ เด็กจากครอบครัวที่มีเศรษฐกิจต่ำ เด็กจากครอบครัว

ที่ไม่มีผู้ดูแล) โดยมุ่งเน้นส่งเสริมสุขภาพอนามัย การให้ภูมิคุ้มกันโรค ปี 2545 จัดบริการเด็กในเขตศูนย์บริการสาธารณสุข 11 แห่ง มีเด็กจำนวน 867 คน

สำนักพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร จัดให้มีบริการสังคมในการแบ่งเบาภาระของครอบครัว โดยมุ่งพัฒนาเด็กอายุ 2-6 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มด้อยโอกาสในสังคมได้มีโอกาสพัฒนาความพร้อมก่อนเข้าโรงเรียน โดยจัดตั้งเป็นศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชน ปัจจุบันมีศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนจำนวน 212 ศูนย์ มีเด็กจำนวน 18,338 คน

สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร โดยกองสังคมสงเคราะห์ จัดกิจกรรมการให้การช่วยเหลือหรือสงเคราะห์ โดยมุ่งพัฒนาเด็กทั้งทางร่างกาย อารมณ์และจิตใจ เป็นการเตรียมความพร้อมให้เด็กก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษา ดำเนินการจัดเป็นศูนย์สงเคราะห์เด็กใน 3 ลักษณะ คือ ศูนย์สงเคราะห์ในอาคารสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร ศูนย์สงเคราะห์เด็กในชุมชนทั้งสองห้อง และศูนย์สงเคราะห์เด็กในแหล่งก่อสร้าง ปัจจุบันมีศูนย์สงเคราะห์เด็กทั้งหมด 13 แห่ง มีเด็กจำนวน 450 คน

สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร จัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กก่อนประถมศึกษาในระบบโรงเรียนในรูปของชั้นอนุบาลศึกษา 2 ปี ก่อนที่จะเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2545 มีจำนวนโรงเรียน 427 โรง มีเด็กชั้นอนุบาล 1 (อายุ 4 ปี) 31,942 คน ชั้นอนุบาล 2 (อายุ 5 ปี) 31,661 คน มีเด็กรวม

ทั้งหมด 65,603 คน

สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย มุ่งส่งเสริมพัฒนาการและเตรียมความพร้อมเด็กก่อนประถมศึกษาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม มีคุณธรรม จริยธรรม อย่างน้อย 2 ปี ในรูปแบบศูนย์พัฒนาเด็ก เพื่อให้พร้อมในการเข้าสู่การศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของเทศบาลและเมืองพัทยา ให้สามารถจัดได้อย่างเสมอภาค รวมทั้งเร่งขยายบริการศูนย์พัฒนาเด็กในเขตเทศบาล ไม่ต่ำกว่า 95 %

ปีการศึกษา 2545 มีโรงเรียน 486 โรง มีเด็กก่อนประถมศึกษาทั้งหมด 82,971 คน

1. ชั้นเด็กเล็ก	9,019 คน
2. ชั้นอนุบาล 1 (อายุ 3 ปี)	32,675 คน
3. ชั้นอนุบาล 2 (อายุ 4 ปี)	32,265 คน
4. ชั้นอนุบาล 3 (อายุ 5 ปี)	9,012 คน

นอกจากนี้ ยังสนับสนุนชุมชนจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้นในหมู่บ้าน/ตำบล เพื่อรับเลี้ยงเด็กอายุ 3-6 ปี ให้มีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา อย่างถูกต้องตามวัย ยึดหลักความต้องการและความพร้อมของประชาชนในท้องถิ่นเป็นหลัก ปี 2545 มีศูนย์พัฒนาเด็กจำนวน 7,612 แห่ง มีเด็ก 3-6 ปี ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 334,458 คน (งานเดิมของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย)

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีภารกิจโดยมุ่งส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็ก อายุ 3-5 ปี สนับสนุนอาหารกลางวันและอาหารเสริม อุปกรณ์เด็กเล่น อุปกรณ์กีฬา หนังสือเด็ก แก่ศูนย์พัฒนาเด็ก รวมทั้งส่งเสริมให้ภาคเอกชน ชุมชน มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ปัจจุบันมีศูนย์พัฒนาเด็ก จำนวน 18 แห่ง มีเด็กจำนวน 2,249 คน (งานเดิมของกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม)

กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้การช่วยเหลือประชาชนที่ยากจน ห่างไกลคมนาคม โดยการแบ่งเบาภาระในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และเตรียมความพร้อมของเด็กทางด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม การช่วยเหลือตนเอง และการปรับตัวในการอยู่ร่วมกัน รู้จักรักในขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม ก่อนที่จะเข้ารับการศึกษาภาคบังคับของรัฐ โดยจัดทำในรูปแบบศูนย์พัฒนาเด็กในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ปี 2545 มีศูนย์พัฒนาเด็กในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน 15 แห่ง มีเด็กจำนวน 5,760 คน

ทบวงมหาวิทยาลัย จัดการศึกษาในรูปแบบของโรงเรียนสาธิต ปีการศึกษา 2545 มีจำนวนเด็กก่อนประถมศึกษา ชั้นเด็กเล็ก 220 คน ชั้นอนุบาล 1 จำนวน 113 คน ชั้นอนุบาล 2 จำนวน 440 คน ชั้นอนุบาล 3 จำนวน 463 คน รวมทั้งหมด 1,236 คน

นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานอื่น ๆ ที่จัดการศึกษาระดับก่อน-ประถมศึกษา ได้แก่

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน มุ่งส่งเสริมและพัฒนาเด็กให้มีความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพื่อเป็นพื้นฐานให้เด็กเข้าสู่ระบบการศึกษาในระดับสูงต่อไปอย่างมีคุณภาพ โดยมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการให้มีความเหมาะสมและสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนรู้ตามขั้นตอนพัฒนาการเด็กในแต่ละระดับ รับผิดชอบอายุ 2 ปี ถึง 5 ปี ปัจจุบันดำเนินการ 2 แห่ง คือ ศูนย์เด็กเล็กกวิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ จังหวัดนครปฐม และศูนย์เด็กเล็กกวิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ สว่างคนิवास ตำบลบางปู จังหวัดสมุทรปราการมีเด็กอายุ 3-5 ปี รวมทั้งหมด 311 คน

กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ กระทรวงกลาโหม มุ่งเตรียมความพร้อมของเด็กทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา การช่วยเหลือตนเอง และการปรับตัวในการอยู่ร่วมกัน ก่อนที่จะเข้ารับการศึกษาภาคบังคับของรัฐ มีโรงเรียน 3 แห่ง มีเด็กจำนวน 1,364 คน

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาเด็กวัยเตาะแตะ ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มุ่งกระตุ้นและพัฒนาให้สมาชิกของชุมชน อาทิ ผู้ปกครอง กรรมการหมู่บ้าน ผู้เกี่ยวข้องในชุมชนเห็นความสำคัญและมีส่วนร่วมในการ

เตรียมความพร้อมของเด็กก่อนวัยเรียนให้พร้อมที่จะเข้าโรงเรียน รวมทั้งให้มีความเข้าใจในเรื่องการเลี้ยงดูเด็ก พัฒนาการ จิตวิทยาเด็ก และสามารถจัดกิจกรรมได้อย่างเหมาะสมกับวัยของเด็ก

มูลนิธิดวงประทีป ดำเนินการรับเลี้ยงเด็กอายุ 2 ปี ถึง 6 ปี ในสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลดวงประทีป และสถานรับเลี้ยงเด็กอนุบาลชุมชน 20 แห่ง มีเด็กอายุ 3-5 ปี จำนวน 1,812 คน โดยมุ่งให้เด็กปลอดภัยจากทุพโภชนาการ ปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดี รวมทั้งส่งเสริมเด็กที่ครอบครัวยากลำบากด้านทุนการศึกษา และอาหารกลางวัน

4.2 กลุ่มครู ผู้ดูแลเด็ก

บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก 3-5 ปี ได้แก่ ครู ผู้ดูแลเด็ก ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ปัจจุบันมีครูและผู้ดูแลเด็กประมาณ 119,248 คน บุคลากรเหล่านี้มีความแตกต่างกันด้านวุฒิการศึกษา โดยครูที่สอนในโรงเรียนอนุบาลหรือชั้นเด็กเล็กส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาตรี สำหรับผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กส่วนใหญ่จะมีวุฒิมัธยมศึกษาปีที่ 3

การพัฒนาบุคลากรระดับก่อนประถมศึกษา มีหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา พัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับเด็กโดยจัดอบรมและหรือประสานกับสมาคม/ชมรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาบุคลากรในสังกัดเป็นประจำทุกปี เช่น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา จัดอบรมแกนนำ โดยอบรมผู้บริหารและครูโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ทุก

จังหวัด จังหวัดละ 3 คน ระยะเวลาอบรม 3 วัน จากนั้นแกนนำจะนำไปขยายผลต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จัดอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับเด็กก่อนประถมศึกษาทั่วประเทศ ในกรุงเทพมหานคร ร่วมกับสมาคม/ชมรมต่างๆ เช่น สมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย สมาคมสมาพันธ์โรงเรียนราษฎร์แห่งประเทศไทย สมาคมสมาพันธ์การศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย จัดอบรมปีละ 5 วัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนสนับสนุนค่าใช้จ่ายบางส่วน สมาคม/ชมรมเป็นผู้บริหารจัดการ สำหรับต่างจังหวัดแต่ละเขตพื้นที่ที่มีศึกษานิเทศเป็นผู้ดำเนินการร่วมกับสมาคมหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของแต่ละเขต

นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานอื่น ๆ ที่พัฒนาบุคลากรศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เช่น มูลนิธิชมรมไทย-อิสราเอลในพระราชาูปถัมภ์ มูลนิธิเด็ก สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว สมาคมการศึกษาเพื่อเด็ก เป็นต้น

4.3 กลุ่มพ่อแม่

เป็นการดำเนินงานเพื่อพัฒนาครอบครัว โดยการให้ความรู้พ่อแม่ ผู้ปกครองในการเลี้ยงดู ส่งเสริม และพัฒนาเด็กก่อนประถมศึกษาให้มีการพัฒนาเหมาะสมตามวัย มีหน่วยงานที่ดำเนินการ คือ

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข มุ่งส่งเสริมให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีความรู้ในเรื่องการเลี้ยงดูเด็ก ตระหนักถึงความสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพ การเจริญเติบโต และพัฒนาการของเด็ก

ตั้งแต่ตั้งครรภ์ โดยมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล ชุมชนและสถานีอนามัยเป็นผู้ให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษา แก่พ่อแม่ โดยยึดสมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็กเป็นคู่มือในการ เลี้ยงดูเด็ก (มีการจัดพิมพ์สมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็ก ปีละ 900,000 เล่ม) นอกจากนี้ในโรงพยาบาลชุมชนและสถานีอนามัย มีการจัดตั้งมุมส่งเสริมโภชนาการและพัฒนาเด็ก โดยให้บริการแก่ พ่อแม่ที่พาลูกมารับบริการตรวจสุขภาพตามที่กำหนดในสมุดบันทึก- สุขภาพแม่และเด็ก มีพ่อแม่มารับบริการ ปี 2545 ประมาณ 20,000 คน

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข มุ่งพัฒนาศักยภาพของ- พ่อแม่ให้มีความรู้ ความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริม สุขภาพจิตเด็ก สามารถคัดกรองปัญหาสุขภาพจิตในระยะแรกเริ่ม และให้การช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาสุขภาพจิต เสริมสร้างคุณภาพ ชีวิตสมรสในครอบครัวและป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในครอบครัว โดย- รณรงค์การเสริมสร้างความเข้มแข็งในครอบครัวผ่านสื่อต่างๆ อาทิ โทรทัศน์ วิทยุ สิ่งพิมพ์ ฯลฯ จัดอบรมพ่อแม่ ผู้ปกครองตาม หลักสูตรโรงเรียนสำหรับพ่อแม่ จัดทำคู่มือพ่อแม่ในการดูแลสุขภาพ จิตลูก ดูแลลูกที่มีความบกพร่องทางสมอง จัดทำแบบประเมิน คุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัว (ปีละ 80,000 ชุด) และให้บริการ ปรึกษาปัญหาสุขภาพจิตแก่ครอบครัว (ปี 2543 : มีผู้รับบริการ 57,000 ครอบครัว)

กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข (สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี) มุ่งพัฒนาพ่อแม่ให้มีความรู้ในการดูแลสุขภาพเด็ก โดยการให้ความรู้เรื่องการเลี้ยงดูลูกแก่อแม่ที่พาลูกมารับบริการตรวจรักษา จัดทำสื่อ แผ่นพับเกี่ยวกับการเลี้ยงดูลูกที่ต้องเผยแพร่ให้กับพ่อแม่ และให้ความรู้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาเกี่ยวกับการเตรียมพร้อมในการเป็นพ่อแม่และการเลี้ยงดูลูก

กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ มุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของครอบครัว ชุมชนและสังคม โดยส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัย อบรมและจัดให้มีการให้ความรู้แก่อแม่เพื่อพัฒนาเด็กก่อนประถมศึกษา

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ทบวงมหาวิทยาลัย มุ่งผลิตและพัฒนาบุคลากรพยาบาลให้มีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก จัดตั้งชมรมพยาบาลให้ความรู้แก่อแม่ที่มารับบริการในเรื่องการเลี้ยงดูลูก สร้างเครือข่ายพ่อแม่เพื่อแลกเปลี่ยน และปรึกษาหารือเกี่ยวกับการเลี้ยงดูลูก และให้การปรึกษาปัญหาการเลี้ยงดูลูกทางโทรศัพท์

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ทบวงมหาวิทยาลัย (ภาควิชาอนามัยครอบครัว) มุ่งพัฒนาบุคลากรสาธารณสุขให้มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการให้ความรู้แก่อแม่ที่พาลูกมารับบริการสาธารณสุข

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม และ สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล ทบวงมหาวิทยาลัย มุ่ง-

ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กโดยครอบครัวและองค์กรชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย มุ่งพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครอบครัว องค์กร และชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก โดยจัดฝึกอบรมผู้ปกครองและชุมชนในการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก

สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มุ่งส่งเสริมให้สมาชิกครอบครัวได้เข้าใจบทบาทของสามีภรรยา บิดามารดา ลูกหลานและผู้สูงอายุ เพื่อให้ประสานและเกื้อกูลความสัมพันธ์ภายในครอบครัวให้แน่นแฟ้น โดยได้จัดทำหนังสือ “สายใยรัก สายใยครอบครัว” ประกอบด้วยบทความที่มีสาระน่ารู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตครอบครัวให้อบอุ่นและแข็งแรง (13,500 เล่ม) จัดทำคู่มือเตรียมตัวสมรสและความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ผลกระทบความเรื่องความรุนแรงสำหรับครอบครัวเพื่อเผยแพร่ทางวิทยุกระจายเสียง (งานเดิมของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ สานักนายกรัฐมนตรีย)

สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร กระทรวงมหาดไทย ให้ความรู้พ่อแม่ ผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก 0-6 ปี ทั้งด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ การให้ภูมิคุ้มกันโรค โภชนาการของเด็ก และการป้องกันอุบัติเหตุในเด็ก

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาเด็กวัยเตาะแตะ ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มุ่งกระตุ้น

และพัฒนาให้สมาชิกของชุมชน อาทิ ผู้ปกครอง กรรมการหมู่บ้าน ผู้เกี่ยวข้องในชุมชนเห็นความสำคัญและมีส่วนร่วมในการเตรียมความพร้อมของเด็กก่อนวัยเรียนให้พร้อมที่จะเข้าโรงเรียน รวมทั้งให้มีความเข้าใจในเรื่องการเลี้ยงดูเด็ก พัฒนาการ จิตวิทยาเด็ก และสามารถจัดกิจกรรมได้อย่างเหมาะสมกับวัยของเด็ก

บริษัทแพลน พับลิชซิง จำกัด จัดทำสื่อเพื่อการพัฒนาเด็ก สตรี และครอบครัว มุ่งให้ความรู้แก่กลุ่มพ่อแม่ที่มีลูก 0-6 ปี เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในการเลี้ยงลูกให้ถูกต้อง อันจะนำไปสู่การพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยการจัดทำนิตยสารรักลูก ดวงใจพ่อแม่ คู่มือเลี้ยงลูกคุณภาพสำหรับครอบครัวยุคใหม่ จัดรายการโทรทัศน์เรื่อง “ดวงใจพ่อแม่” และ “บ้านรักลูก” จัดรายการวิทยุ ผลิตหนังสือ pocket book และคู่มือต่างๆ เพื่อให้ความรู้ในการเลี้ยงดูลูก จัดอบรมในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งจัดบริการ Parent-line

บริษัทแฟมิลี่ ไดรเรค จัดทำสื่อโดยนำเสนอคอลัมภ์การสร้างสรรค์เพื่อฝึกพัฒนาการและทักษะของเด็กอย่างง่าย สามารถนำไปใช้ดัดแปลงของเล่นได้อย่างหลากหลาย สนับสนุนจัดกิจกรรมเกี่ยวกับเด็ก 0-13 ปีในรูปแบบต่างๆ เช่น การประกวด จัดรายการวิทยุ จัดอบรมสัมมนาให้ความรู้แก่คู่สมรสที่กำลังคิดจะมีลูก คู่สามีภรรยาที่มีเด็กในครอบครัว 0-3 ปี เพื่อให้คู่สมรสได้เรียนรู้วิธีการในการเตรียมตัวก่อนคลอด การตั้งครรภ์ หลังคลอด การเลี้ยงดูทารกแรกเกิด-จนเติบโตโดยเน้นด้านจิตวิทยา รวมทั้งนำเสนอข้อมูลทางด้านการ

ให้บริการ เทคนิคการเรียนการสอน การฝึกทักษะและการพัฒนาเด็ก และการผลิตนิตยสารสำหรับการเลี้ยงดูลูก มีการจัดอบรมสัมมนาให้ความรู้พ่อแม่ 67 ครั้ง/ปี ในกลุ่มเป้าหมายพ่อแม่ จำนวน 53,100 คน จัดกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ 3,100 ครอบครัว/ปี ผลิตหนังสือสำหรับการเลี้ยงดูลูก 2,720,000 เล่ม/ปี

มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว มุ่งสร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัว โดยจัดทำรายการวิทยุ จัดทำจดหมายข่าว-สื่อสารรายเดือน เพื่อให้ความรู้ และรายงานความเคลื่อนไหวกิจกรรมของมูลนิธิ ที่มีประโยชน์ต่อครอบครัว เดือนละ 2,500 ฉบับ จัดกิจกรรมค่ายครอบครัวในวันหยุด (10-15 ครอบครัวทุก 2 เดือน) จัดกิจกรรมห้องเรียนพ่อแม่ (30-50 ครอบครัวทุกเดือน) เพื่อให้ความรู้พ่อแม่ ในการเลี้ยงดูลูก สร้างความสัมพันธ์ ความรักความอบอุ่นให้เกิดขึ้นในครอบครัว

มูลนิธิเด็ก ส่งเสริมพัฒนาความรู้ ความเข้าใจแก่ครอบครัวและชุมชน เช่น การอบรมเรื่องการเลี้ยงดูเด็กอย่างถูกวิธี การทำของเล่นแบบง่ายๆ สำหรับลูก กิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ให้ความรู้เรื่องโภชนาการและพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย และการให้ความรู้ด้านกฎหมายและเอกสารเกี่ยวกับตัวเด็ก

มูลนิธิคุณแม่คุณภาพ มุ่งเน้นการให้ความรู้ด้านสาธารณสุขแก่สตรีมีครรภ์และมารดาเพื่อรักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง บุตร และบุคคลในครอบครัว

นอกจากหน่วยงานที่กล่าวข้างต้น ยังมีหน่วยงานที่สนับสนุนส่งเสริมการให้ความรู้แก่พ่อแม่ผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็กอีกหลายหน่วยงาน เช่น มูลนิธิเด็กก่อนในสลัม มูลนิธิดวงประทีป สหทัยมูลนิธิ มูลนิธิแสงสว่าง สหพันธ์ครอบครัวเพื่อความสามัคคีและสันติภาพโลก-ประเทศไทย เป็นต้น

5. ข้อมูลเด็กก่อนประถมศึกษา ปี 2545

ปี 2545 มีข้อมูลเด็กก่อนประถมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับจำนวนผู้เข้ารับบริการที่จัดโดยหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ครู/ผู้ดูแลเด็ก และสถานพัฒนาเด็กก่อนประถมศึกษา มีรายละเอียดดังตาราง

ข้อมูลเด็กก่อนประถมศึกษา	เด็กอายุ 3 - 5 ปี
- ผู้เข้ารับบริการ	2,682,835 คน
- ครู / บุคลากร / ผู้ดูแลเด็ก	119,248 คน
- สถานพัฒนาเด็กก่อนประถมศึกษา	44,773 โรงเรียน

เมื่อจำแนกจำนวนผู้เข้ารับบริการและสถานพัฒนาเด็กก่อนประถมศึกษาตามหน่วยงานภาครัฐและเอกชน มีรายละเอียดดังนี้

ข้อมูลเด็กก่อนประถมศึกษา	เด็กอายุ 3 - 5 ปี
ภาครัฐ	
- ผู้เข้ารับบริการ	2,141,311 คน
- สถานพัฒนาเด็กก่อนประถมศึกษา	42,088 ศูนย์/โรง
ภาคเอกชน	
- ผู้เข้ารับบริการ	541,524 คน
- สถานพัฒนาเด็กก่อนประถมศึกษา	2,685 ศูนย์/โรง
รวม	
- ผู้เข้ารับบริการ	2,682,950 คน
- สถานพัฒนาเด็กก่อนประถมศึกษา	44,773 ศูนย์/โรง

ในการจัดบริการสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา 3-5 ปี ซึ่งจัดบริการในลักษณะของชั้นอนุบาล ชั้นเด็กเล็ก และศูนย์พัฒนาเด็ก ในปี 2545 มีเด็กก่อนประถมศึกษาจำนวน 2,682,835 คน คิดเป็นร้อยละ 90.61 ของประชากรกลุ่มอายุ 3-5 ปี (2,961,000 คน)

6. ค่าใช้จ่ายต่อหัวของเด็กก่อนประถมศึกษา

6.1 ข้อมูลจากการสำรวจ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ทำการศึกษาข้อมูลค่าใช้จ่ายของเด็กก่อนประถมศึกษาโดยใช้แบบสอบถามหน่วยงานหลักๆ ที่จัดบริการเด็กก่อนประถมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ค่าใช้จ่ายต่อหัวของเด็กก่อนประถมศึกษา เป็นดังนี้

ค่าใช้จ่ายต่อหัว สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปีละ 12,000 บาท ต่อคน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ปีละ 28,000 บาท สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ปีละ 11,000 บาท กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (งานเดิมของกรมประชาสงเคราะห์) ปีละ 8,000 บาท มูลนิธิดวงประทีป ปีละ 7,000 บาท

6.2 ข้อมูลจากเอกสารประมาณการค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า ปี 2544 ค่าใช้จ่ายต่อหัวของเด็กก่อนประถมศึกษาประเภทอนุบาลศึกษา ปีละ 9,890 บาทต่อคน ค่าใช้จ่ายต่อหัวของเด็กก่อนประถมศึกษาประเภทชั้นเด็กเล็ก/ศูนย์พัฒนาเด็ก ปีละ 1,776 บาทต่อคน

6.3 การสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษา 3-5 ปี เป็นดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ดูแลเด็กก่อนประถมศึกษาประมาณ 1.4 ล้านคน (ส่วนใหญ่เป็นเด็กในชนบท) ได้รับความช่วยเหลือเป็นงบดำเนินการอื่น ๆ หัวละ 340 บาท และเงินเดือนครูต่อหัว ประมาณ 9,550 บาท โดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ-จัดการศึกษาในรูปแบบอนุบาล 1 (อายุ 4 ปี) อนุบาล 2 (อายุ 5 ปี) ส่วนเด็กอายุ 3 ปี มีประมาณ 60,000 คน และมีนโยบาย

ไม่รับเด็กอายุ 3 ปี เพิ่ม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ดูแลเด็กก่อนประถมศึกษาประมาณ 5.6 แสนคน (ส่วนใหญ่เป็นเด็กในเมือง) ซึ่งได้รับการอุดหนุนจากรัฐ สำหรับโรงเรียนที่เปิดก่อนปี 2517 รัฐจะอุดหนุน 40% (จากค่าใช้จ่ายต่อหัวที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติคำนวณให้) ขณะนี้ค่าใช้จ่ายต่อหัวระดับอนุบาลเท่ากับประถมศึกษา คือ 9,000 บาทต่อคน รัฐอุดหนุน 40% จะได้รับ 3,600 บาท (ปัจจุบันอุดหนุนอยู่ 1,200 ล้านบาทต่อ 300,000 คน) ส่วนโรงเรียนมูลนิธิจะได้รับอุดหนุน 100% (ยกเว้นโรงเรียนนานาชาติ และโรงเรียนสองภาษา) เมื่อเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจปี 2540 รัฐมีนโยบายให้อุดหนุนโรงเรียนเอกชนที่ไม่เคยได้รับการอุดหนุนมาก่อน โดยให้อุดหนุน 20% เริ่มในปี พ.ศ. 2541 และหลักการทั้งหมดยังคงใช้ในการศึกษา 2545 ภาคเรียนที่ 2 และปีการศึกษา 2546 ภาคเรียนที่ 1 สำหรับปีการศึกษา 2547 รัฐยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน

สำนักพัฒนาและส่งเสริมงานบริหารท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายเพื่อการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กที่ถ่ายโอนจากเด็กก่อนประถมอายุ 3 ปี จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ กรมการศาสนา และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กรมการพัฒนาชุมชน ค่าใช้จ่ายเป็นค่าอาหารกลางวันคนละ 200 วัน วันละ 6 บาท ค่าอาหารเสริม (นม) คนละ 230 วัน วันละ 5 บาท ค่าตอบแทนครู เดือนละ 4,100-4,700 บาท ค่าวัสดุการศึกษา (รายหัว)

เฉลี่ยคนละ 195 บาทต่อปี ค่าพาหนะไปสถานพยาบาลคนละ 3 บาทต่อปี คิดเป็นค่าใช้จ่ายต่อหัวเด็กได้ดังนี้ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ถ่ายโอนก่อนประถมอายุ 3 ปี) เฉลี่ยคนละ 5,568 บาท ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ (กรมการศาสนา) เฉลี่ยคนละ 5,552 บาท ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (กรมการพัฒนาชุมชน) เฉลี่ยคนละ 5,349 บาท

ทั้งนี้ การบริหารจัดการศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ กรมการศาสนา ยังคงเป็นหน้าที่ของวัดและคณะกรรมการบริหารศูนย์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับโอนเพียงภาระหน้าที่ของวัดและคณะกรรมการบริหารศูนย์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับโอนเพียงภาระหน้าที่ของกรมการศาสนาในการสนับสนุนงบประมาณและวิชาการเท่านั้น เช่นเดียวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กรมการพัฒนาชุมชน การบริหารจัดการศูนย์ยังคงเป็นหน้าที่ของกรมการพัฒนาชุมชนในการสนับสนุนและกำกับดูแลศูนย์เท่านั้น

สำหรับการจัดการอนุบาลศึกษาในโรงเรียนเทศบาลได้รับการสนับสนุนค่าอาหารกลางวันเพียง 30% ของจำนวนนักเรียนก่อนประถมศึกษาเท่านั้น สำหรับค่าอาหารเสริม (นม) ค่าตอบแทนครู และค่าวัสดุการศึกษา (รายหัว) ได้รับเช่นเดียวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ค่าใช้จ่ายต่อหัวประมาณ 3,551 บาท

7. การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา (3-5 ปี) โดยโรงเรียนเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

7.1 โรงเรียนเอกชน การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เดิมรัฐเปิดโอกาสและสนับสนุนให้เอกชนดำเนินการ โดยรัฐจะจัดเป็นเพียงตัวอย่าง ต่อมารัฐขยายการจัดการศึกษาระดับนี้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จากอัตราส่วนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ปีการศึกษา 2525 เท่ากับ 10:89 ปี 2535 เป็น 69:31 และ ปี 2544 เป็น 72:28 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาปฐมวัย ผลกระทบจะเกิดต่อโรงเรียนเอกชนที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงกัน คือเกิดปัญหาการแย่งเด็ก ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์เรื่องระยะทางของโรงเรียนที่จะตั้งขึ้นใหม่

ปัญหา

ด้านคุณภาพ

1) ผู้ปกครองมีค่านิยมจะให้บุตรหลานอ่านออก เขียนได้ คำนวนเลขและท่องจำได้ ตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1

2) การสอบคัดเลือกนักเรียนเข้าเรียนชั้น ป.1 ของโรงเรียนบางแห่งยังเน้นข้อสอบที่เป็นความรู้วิชาการ มีผลให้โรงเรียนที่เปิดสอนระดับก่อนประถมศึกษาจำเป็นต้องสอนเนื้อหาวิชาการ

3) การผลิตครูปฐมวัยยังขาดคุณภาพ ผู้จบด้านนี้ยังไม่เข้าใจปรัชญาและการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ด้านบริหารจัดการทรัพยากร

1) การให้เงินอุดหนุนแก่โรงเรียนเอกชนระดับก่อน

ประถมศึกษา คือโรงเรียนที่เปิดสอนก่อน พ.ศ. 2517 ได้รับเงินอุดหนุน 40% เก็บจากผู้ปกครอง 60% โรงเรียนเอกชนการกุศลหรือโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ ก่อนปี พ.ศ. 2538 ได้รับการอุดหนุน 100% เก็บค่าธรรมเนียมการเรียนไม่ได้ โรงเรียนเอกชนการกุศล หรือโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ หลังปี พ.ศ. 2538 ได้รับการอุดหนุน 60% เก็บค่าธรรมเนียมการเรียนไม่ได้

2) กฎระเบียบในการจัดตั้งโรงเรียนของการบริหารส่วนท้องถิ่นกับโรงเรียนเอกชนไม่สอดคล้องกัน เช่น โรงเรียนเอกชนมีระเบียบการจัดตั้งโรงเรียนอย่างน้อยต้องห่างกัน 500 เมตร แต่ของการบริหารส่วนท้องถิ่นไม่มีกฎระเบียบ

7.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาปฐมวัย 3-5 ปี โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ขณะนี้มีเพียงร้อยละ 1.65 (130 แห่ง) เท่านั้น ที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาอยู่แล้ว โดยองค์กร 3 ประเภท (เทศบาล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา)

การจัดการศึกษาของเทศบาล จะขึ้นตรงต่อเทศมนตรีฝ่ายการศึกษา ดูแลการจัดการศึกษาและกองการศึกษาเทศบาล ทำหน้าที่ด้านการบริหารการศึกษามีผู้อำนวยการกองหรือหัวหน้าฝ่ายการศึกษาเทศบาลรับผิดชอบงานการศึกษา

การจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร มีสำนักงานเขตเป็นหน่วยบริหารการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง ทำหน้าที่ด้านนโยบายการบริหารงานบุคคล งบประมาณและติดตามผล

ระดับชั้นที่จัดการศึกษา การจัดการศึกษาของเทศบาลเมือง-
พัทยาและกรุงเทพมหานคร รับผิดชอบตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา
จนถึงมัธยมศึกษาตอนต้น

การถ่ายโอนการจัดการศึกษาปฐมวัยของกรมการพัฒนา
ชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชน ได้ดำเนินงานตามโครงการถ่ายโอน
การพัฒนาเด็ก ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและ
ขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
โดยกระจายอำนาจ บทบาท ภารกิจของกรมการพัฒนาชุมชน
ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะที่ กรมการพัฒนา
ชุมชนเป็นหน่วยงานเจ้าของงบประมาณได้ติดตามผลการดำเนินงาน
เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์
ได้แจ้งให้เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนดำเนินการดังนี้

1) ก่อนดำเนินการ เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนทุกจังหวัด
จัดประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจแก่องค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วน
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คณะกรรมการพัฒนาเด็ก ผู้ดูแลเด็ก
ผู้ปกครองเด็ก เพื่อสร้างความเข้าใจอันดี และสร้างความตระหนัก
ในการพัฒนาเด็กของชุมชน

2) ระหว่างดำเนินการ ได้แจ้งให้สำนักงานพัฒนาชุมชน-
จังหวัดทุกจังหวัด ส่งเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนเข้าร่วมในกระบวนการ
จัดซื้อจัดจ้าง สำหรับกิจกรรมที่กรมยังเป็นหน่วยดำเนินการ ให้มีตัวแทน
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือกรรมการพัฒนาเด็ก เข้าร่วม
ในการดำเนินงานด้วย นอกจากนี้ยังได้ให้เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนได้-

ติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการอย่างใกล้ชิด เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ และผลการเบิกจ่ายเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล

3) หลังดำเนินการ เมื่อดำเนินการแล้วเสร็จตามโครงการ จะมีการติดตามประเมินผลโดยเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ทั้งนี้ กรมการพัฒนาชุมชนได้แจ้งให้ทุกจังหวัด รายงานผลการดำเนินงาน ตามโครงการถ่ายโอนการพัฒนาเด็กเป็นประจำทุกเดือน ตามแบบรายงานของสำนักงานประมาณ เพื่อให้รายงานผลความก้าวหน้าการดำเนินงาน ซึ่งผลการดำเนินงานตามโครงการที่ผ่านมาได้รับการตอบรับจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินงานก็ยังมีปัญหาอุปสรรค ดังนี้

1) ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการบริหารงบประมาณ โครงการถ่ายโอนการพัฒนาเด็ก เนื่องจากหลักเกณฑ์ดังกล่าว จัดทำโดยสำนักงานประมาณ ยังขาดความชัดเจนในรายละเอียด บางครั้งยังมีข้อสงสัยในแนวทางปฏิบัติ

2) การจัดทำหลักเกณฑ์ และวิธีปฏิบัติในการบริหารงบประมาณ โครงการถ่ายโอนการพัฒนาเด็กของสำนักงานประมาณ จัดทำล่าช้าไม่สามารถนำไปจัดประชุมชี้แจงได้ทันก่อนปีงบประมาณ ทั้งนี้สำนักงานประมาณจำเป็นต้องรอพระราชบัญญัติงบประมาณ

3) ขั้นตอนการดำเนินงานและการเบิกจ่าย มีความแตกต่างกับแนวทางปฏิบัติปกติก่อให้เกิดปัญหายุ่งยากในการ

ปฏิบัติงาน ทำให้การดำเนินงาน และการเบิกจ่ายล่าช้า

4) การดำเนินงานตามโครงการถ่ายโอนการพัฒนาเด็ก จะต้องประสานการดำเนินงานกับหลายหน่วยงาน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลองค์การบริหารส่วนจังหวัด กรมการปกครอง กรมปศุสัตว์ รวมทั้งองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องทำให้บางครั้งไม่มีความชัดเจนในแนวทางปฏิบัติของแต่ละหน่วยงาน

5) การประสาน หรือติดตามงานของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน มีความยุ่งยากเนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีความรู้ความเข้าใจ แนวทางการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของกรมการพัฒนาชุมชน

อุปสรรคในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดความรู้ ความเข้าใจแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก วัตถุประสงค์ ขั้นตอน วิธีการของการดำเนินงานแต่ละกิจกรรม

2) ไม่ได้ได้รับความร่วมมือ หรือความสนใจในแนวทางการดำเนินงานพัฒนาเด็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้การดำเนินงานล่าช้า หรือดำเนินงานโดยมิได้คำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดกับเด็ก

3) ความสนใจในกิจกรรม/โครงการเกี่ยวกับการก่อสร้าง การจัดซื้อจัดจ้าง มีสูงกว่าการดำเนินงานในลักษณะการฝึกอบรม การพัฒนาศักยภาพคน

4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ ยังมีบุคลากรจำนวนน้อย ไม่สามารถดำเนินการได้รวดเร็ว หรือเสร็จ

ภายในกำหนดได้

5) องค์การบริหารส่วนตำบล ชาววัสดุอุปกรณ์เพื่อดำเนินงาน ชาวแคลนทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถในการพัฒนาเด็ก

6) เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางแห่ง เป็นเจ้าหน้าที่บรรจุใหม่ ชาวความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานของโครงการ

7) สมาชิกสภาขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้รับการคัดเลือกโดยวิธีการการเมือง ดังนั้น การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล จะเน้นดำเนินการเพื่อสนองตอบต่อนโยบายหรือข้อตกลงที่ให้ไว้ต่อประชาชน

8) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ชาวความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการบริหารงบประมาณตามโครงการถ่ายโอนการพัฒนาเด็ก ไม่ได้รับการชี้แจงที่ชัดเจน

9) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีบุคลากรน้อย ชาววัสดุอุปกรณ์ แต่ต้องรับผิดชอบการดำเนินงานจากหลายหน่วยงาน จะต้องเข้าร่วมการฝึกอบรมจากหลายหน่วยงานตลอดทั้งปี

10) การดำเนินงานตามโครงการถ่ายโอน มีหลายหน่วยงานที่ดำเนินการถ่ายโอนแนวทางการดำเนินงานแตกต่างกัน ก่อให้เกิดความหลากหลาย สร้างปัญหาให้กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรมในลักษณะเดียวกัน เช่น โครงการอาหารกลางวันและอาหารเสริม (นม)

ปัญหาอุปสรรคในส่วนของคณะกรรมการพัฒนาเด็ก
ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครองเด็ก

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นของชุมชน บริหารงานโดย
ชุมชน เพื่อประโยชน์ของชุมชน ดังนั้นหากชุมชนไม่เข้าใจในการ
ดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะทำให้การดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพ-
การดำเนินงานตามโครงการถ่ายโอนการพัฒนาเด็ก เป็นการดำเนิน
การของทางราชการ หากชุมชนไม่รู้หรือไม่เข้าใจ ย่อมเกิดปัญหา
ต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างแน่นอน ซึ่งสามารถ
สรุปปัญหาอุปสรรคได้ดังนี้

1) คณะกรรมการพัฒนาเด็กยังไม่เข้าใจนโยบายการ-
ปฏิรูประบบราชการ การลดขนาดภาครัฐและการกระจายอำนาจให้
แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและ
ขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.
2542

2) ความไม่ชัดเจนในการถ่ายโอน ทำให้ผู้ดูแลเด็กและ-
คณะกรรมการพัฒนาเด็กเกิดความสับสน ขาดกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่

3) ประชาชนบางพื้นที่ที่ยังยึดติดกับเจ้าหน้าที่ของ
กรมการพัฒนารชุมชน ทำให้ขาดความเชื่อถือและไม่มั่นใจเจ้าหน้าที่ของ-
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

8. ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาเด็กก่อนประถมศึกษา 3 - 5 ปี

ประเทศไทยมีนโยบายและแผนการพัฒนเด็กรมาเป็นเวลากว่า 20 ปี แต่การดำเนินงานยังขาดคุณภาพและขาดการบูรณาการที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจาก**ไม่มีการกำหนดผู้รับผิดชอบโดยตรงในการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ** และ**ไม่มีการติดตามประเมินผล**ให้มีการดำเนินการให้เป็นตามนโยบายและแผนต่างๆ **การจัดบริการสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษาด้วยคุณภาพ**ทั้งในด้านการบริหารและจัดการ**ไม่มีการกำกับดูแลคุณภาพมาตรฐาน**อย่างต่อเนื่องและ**ไม่มีการกำหนดมาตรฐานคุณภาพที่เหมาะสม** รวมทั้งยังไม่สามารถจัดบริการได้ครอบคลุมทั่วถึงทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ ขาดการประสานงาน **ไม่มีเอกภาพของนโยบาย**

นอกจากนี้**พ่อแม่**ผู้เป็นบุคคลสำคัญในการพัฒนเด็กรยัง**ขาดโอกาสเรียนรู้วิธีการเป็นพ่อแม่ที่ดี**และวิธีรักลูกในทางที่ถูกที่ควร ยังมีความเข้าใจผิดในเรื่องการเลี้ยงลูก ครอบครัว ชุมชน ประชาชนยังมีส่วนร่วมและใส่ใจในการพัฒนเด็กรก่อนประถมศึกษาน้อยมาก รวมทั้ง**ครูและบุคลากร**ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนเด็กร เช่น ผู้ดูแลเด็กร **ยังขาดความรู้ความเข้าใจ**โดยเฉพาะด้านจิตวิทยา เด็กเหล่านี้จึงทำให้เด็กรก่อนประถมศึกษาไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร

9. ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน

1) รัฐประกาศนโยบายชัดเจนที่จะสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาเด็กก่อนประถมศึกษาโดยถือเป็นการลงทุนที่สำคัญ

2) เด็กก่อนประถมศึกษา 3-5 ปี ได้รับการเลี้ยงดูที่ถูกต้อง โดยพ่อแม่ ผู้ปกครองที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก

3) เด็กก่อนประถมศึกษา 3-5 ปี ได้รับบริการการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาที่ถูกต้องตามหลักวิชา โดยครูและผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ

4) ครู ผู้ดูแลเด็ก 3-5 ปี ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบต่อเนื่องเพื่อให้สามารถจัดบริการการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กได้อย่างมีคุณภาพ

5) ทุกส่วนของสังคมตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน หน่วยงานของรัฐ เอกชน ธุรกิจเอกชน สื่อมวลชน และสถาบันสังคมต่างๆ ต้องตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาเด็กอายุ 3-5 ปี และเห็นความจำเป็นในการวางรากฐานที่มั่นคงต่อชีวิต

6) กำหนดมาตรฐานของการพัฒนาเด็กก่อนประถมศึกษา 3-5 ปี และต้องมีการประเมินผลการดำเนินงานทุกปี

แนวทางการดำเนินการตามยุทธศาสตร์

1. จัดสรรเงินอุดหนุนสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี เพิ่มขึ้นร้อยละ 20 ของค่าใช้จ่ายต่อหัวเพื่อเพิ่มคุณภาพ

2. ให้ความรู้ผู้บริหาร ครู ผู้ดูแลเด็กในการจัดบริการเลี้ยงดูและ-
พัฒนาเด็กอายุ 3-5 ปี

3. ให้ความรู้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กอายุ
3 - 5 ปี

**10. ข้อเสนอการอุดหนุนค่าใช้จ่ายและยุทธศาสตร์
การพัฒนาเด็กอายุ 3 - 5 ปี**

ก. การพัฒนาเด็กอายุ 3 - 5 ปี

1. รัฐจัดสรรเงินอุดหนุนเป็นรายหัวสำหรับผู้เรียนอายุ
3 - 5 ปี

1.1 เป็นค่าใช้จ่ายพื้นฐาน เป็นเงิน 500 - 800 บาท/คน/ปี
สำหรับเด็กทุกคนโดยจัดสรรให้ตามความแตกต่างในคุณลักษณะ
ของโรงเรียน/ศูนย์เด็ก (ขนาดและที่ตั้ง)

1.2 เป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการพัฒนาคุณภาพ โดยจัดสรร
ให้ตามความแตกต่างในคุณลักษณะของตัวผู้เรียน และให้เฉพาะ
เด็กด้อยโอกาส/ยากจน ดังนี้

- อุดหนุนเป็นค่าอาหารกลางวัน คนละ 10 บาท จำนวน
200 วัน เป็นเงิน 2,000 บาท/คน/ปี

- อุดหนุนเป็นค่าอาหารเสริม (นม) คนละ 5 บาท
จำนวน 200 วัน เป็นเงิน 1,000 บาท/คน/ปี

- อุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัวเพื่อเพิ่มคุณภาพ
ชีวิต (ได้แก่ เสื้อผ้า เครื่องนอน ผ้าเช็ดตัว รองเท้า ยาสีฟัน แปรง
สีฟัน แก้วน้ำ แปรง ฯลฯ) คนละ 300 บาท/ปี

1.3 อุดหนุนเป็นค่าเงินเดือนครู/ผู้ดูแลเด็ก ประมาณ 2,400 - 3,400 บาท/คน/ปี (คำนวณจากเงินเดือนครู/ผู้ดูแลเด็กเท่ากับ 4,000 - 7,000 บาท/เดือน และภาระงานของครู/ผู้ดูแลเด็กในอัตราส่วน ครู/ผู้ดูแลเด็ก : นร. เท่ากับ 1 : 25) โดยจัดสรรให้โรงเรียนเอกชนและศูนย์พัฒนาเด็ก

ข. การพัฒนาครู/ผู้ดูแลเด็ก

รัฐจัดสรรเงินอุดหนุนเป็นค่าพัฒนาและฝึกอบรมครู/ผู้ดูแลเด็ก โดย

1.1 ปีแรกเป็นการพัฒนาครู/ผู้ดูแลเด็กซึ่งเป็นผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในศูนย์เด็กจำนวน 12,061 แห่ง แห่งละ 2 คน รวม 24,122 คน โดยให้เป็นค่าฝึกอบรม ประมาณคนละ 3,000 บาท/ปี

1.2 ในระยะต่อมาเป็นการฝึกอบรมครู/ผู้ดูแลเด็กที่ไม่มีวุฒิทางการศึกษาปฐมวัย

ทั้งนี้ให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์ แนวทาง วิธีการในการพัฒนาและฝึกอบรมครู/ผู้ดูแลเด็ก

ค. การพัฒนาพ่อแม่ ผู้ปกครอง

รัฐจัดสรรเงินอุดหนุนเพื่อพัฒนาพ่อแม่ ผู้ปกครองให้มีความรู้เรื่องการเล่นดูและพัฒนาเด็ก 3-5 ปี โดยให้โรงเรียน/ศูนย์เด็กจัดกิจกรรมอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ในอัตรา 50-100 บาท/คน/ปี ตามความแตกต่างในคุณลักษณะของโรงเรียน/ศูนย์เด็ก (ขนาดและที่ตั้ง)

ง. การพัฒนาโรงเรียน/ศูนย์พัฒนาเด็ก

โรงเรียน/ศูนย์เด็กที่ไม่ได้คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ (ผลจากการประเมินของต้นสังกัด) จะต้องได้รับการพัฒนาด้านสภาพแวดล้อม วัสดุ อุปกรณ์เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้โรงเรียน/ศูนย์เด็กอย่างน้อยที่สุดมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานด้านปัจจัย (input) และกระบวนการ (process) โดยจัดสรรให้ตามความขาดแคลนของแต่ละโรงเรียน/ศูนย์พัฒนาเด็ก ประมาณ 20,000 บาท/แห่ง

ภาคผนวก

ตารางที่ 2 จำนวนนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาต่อประชากร จำแนกรายปี

	ปีการศึกษา				
	2541	2542	2543	2544	2545
ประชากร 3-5 ปี	2,904,000	2,890,000	2,893,000	2,906,000	2,961,000
จำนวนนักเรียน	2,745,139	2,796,266	2,769,826	2,706,442	2,682,835
ร้อยละ นักเรียน : ประชากร	94.53	96.76	96.66	93.13	90.61

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบจำนวนนักเรียนสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานบริหาร การศึกษาท้องถิ่น และ กรมการพัฒนาชุมชน

	ปีการศึกษา				
	2541	2542	2543	2544	2545
สำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ	1,501,841	1,495,304	1,469,503	1,391,563	1,365,366
สำนักงานบริหารการศึกษาท้องถิ่น	76,483	79,689	84,209	84,344	82,971
กรมการพัฒนาชุมชน	335,017	379,636	330,789	325,587	334,458
รวมสำนักงานบริหารการศึกษา ท้องถิ่น และกรมการ พัฒนาชุมชน	411,500	459,325	414,998	409,931	417,429

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กอายุ 3-5 ปี : การอุดหนุนค่าใช้จ่าย

ที่ปรึกษา

ดร. รุ่ง แก้วแดง

เลขาธิการสภาการศึกษา

ดร. ลีริพร บุญญานันต์

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

นางสาวสุทธาสินี วัชรบูล

ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐาน
การศึกษาและพัฒนาระบบ
การเรียนรู้

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

กลุ่มมาตรฐาน การประกันคุณภาพการศึกษา และวิธีเรียนรู้

สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาระบบการเรียนรู้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ

ผู้รับผิดชอบดำเนินงาน

นางทิพย์สุดา

สุเมธเสนีย์

หัวหน้ากลุ่มมาตรฐาน

นางอรุณศรี

ละอองแก้ว

นักวิชาการศึกษา

นางสาวสมพร

พรมดี

นักวิชาการศึกษา

เพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรของชาติให้คุ้มค่า
หากท่านไม่ใช้หนังสือเล่มนี้แล้ว
โปรดมอบให้ผู้อื่นนำมาใช้ประโยชน์ต่อไป